

Gdańsk, 12.09.2021 r.

prof. dr hab. Katarzyna Józefowicz
Wydział Rzeźby i Intermediów
Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Ocena rozprawy doktorskiej pt. „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni” mgr Bartłomieja Węgrzyna w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie sztuki piękne wszczętym przez Radę Wydziału Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Mgr Bartłomiej Węgrzyn studiował na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w latach 2004-2009. Wyróżnioną pracę dyplomową pt. „ Ciągłość zmian” przygotował pod opieką prof. Józefa Murzyna. Edukację Bartłomieja Węgrzyna dopełniają studia na Akademii der Bildenden Kunste w Norymberdze w ramach programu Erasmus Sokrates w 2008 roku i pobyt stypendialny w latach 2010-2011 w Chinese Scholarship Council w Southwest University Chongqing w Chinach. Od 2014 roku jest zatrudniony na stanowisku asystenta na macierzystym Wydziale w Pracowni Rysunku prowadzonej przez prof. Andrzeja Zwolaka. W 2018 roku decyzją Rady Wydziału Rzeźby ASP w Krakowie nastąpiło otwarcie przewodu doktorskiego mgr Bartłomieja Węgrzyna pt. „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni”, który jest impulsem do opracowania poniższej oceny.

Dostarczona przez Bartłomieja Węgrzyna dokumentacja jest bardzo dobrze opracowana, choć mi jako recenzentowi zabrakło punktu wyjścia w postaci choćby fragmentu pracy dyplomowej, który zbudowałaby wyraźną perspektywę oceny pracy doktorskiej i pozwolił na kompletniejsze rozpoznanie dorobku artysty. Wiem, że nie jest to wymogiem ale jak się okazuje może być elementem przydatnym przy ocenie pracy doktorskiej, wskazującym na jej źródła lub drogę jaką przeszedł artysta. Te „braki” rekompensują mi informacje o artyście znalezione w internecie. Wywiady, dokumentacje prac potwierdzające stwierdzenia Bartłomieja Węgrzyna o przenoszeniu się sztuki w przestrzenie wirtualne.

W biogramie załączonym do dokumentacji rozprawy doktorskiej artysta przedstawił udziały w wystawach i innych znaczących dla siebie wydarzeniach od 2009 roku. Wskazują one na aktywną działalność wystawienniczą Bartłomieja Węgrzyna. Wiele z wystaw miało miejsce poza granicami kraju oraz wydarzyło

się poza Krakowem, gdzie zarówno prezentacje indywidualne jak i udziały w wystawach zbiorowych mają największą reprezentację. Prace artysty zawitały do znaczących miejsc wystawienniczych m.in. Muzeum Współczesnego Wrocław, Centrum Kultury Zamek w Poznaniu, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. Dzięki tym działaniom twórczość artysty jest widoczna i wpisuje się w pejzaż młodej sztuki polskiej, potwierdza to również włączenie jego pracy do kolekcji Dolnośląskiego Towarzystwa Sztuk Pięknych Zachęta we Wrocławiu.

Ocenę pracy doktorskiej Bartłomieja Węgrzyna pt. „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni” rozpocznę od pierwszych odczuć wywołanych zapoznawaniem się z twórczością Doktoranta. Przedstawiona do oceny dokumentacja prac nie jest moim pierwszym spotkaniem z jego twórczością, ale jest pierwszym tak intensywnym. Po jej pobieżnym, wstępnym przejrzaniu pozostał mi przed oczami kolor i jego intensywność, giętkość i ostrość form, przezierność materii i gra światła. Kolejne rozpoznania przynoszą dalsze odkrycia, ale to pierwsze wrażenie jest tym co zostało najsilniej przeze mnie zarejestrowane, a co za tym idzie jest w moim odczuciu bezwarunkowym wyróżnikiem jego prac, który jest dominujący nawet wobec kolejnych, podbitych odautorskimi dopowiedzeniami interpretacyjnymi. Ten drugi etap poznawania dokonań artysty był też dla mnie bardzo ważny i prowadził ku głębszemu poznaniu intencji autora, które często potwierdzają moje intuicje. To jest etap odkrywania i wchodzenia w pracę, rozszyfrowywania. Bardzo pomocnym elementem tego etapu była lektura części pisemnej rozprawy doktorskiej, która unaoczniała fascynacje Bartłomieja Węgrzyna, podejmowane wybory i decyzje, które z perspektywy czasu zaświadczyają o progresywnym charakterze jego działań twórczych.

Zaprezentowana dokumentacja prac Bartłomieja Węgrzyna obrazuje jego twórczość w przedziale czasowym 2012 – 2020. Jest bardzo klarownym obrazem ośmioletniego rozwoju artystycznego Doktoranta. Dostrzegam transformację i odważnie podejmowane decyzje artystyczne czego zobrazowanie znajduję w towarzyszącej pracy rozprawie. Rejestruję ewolucję w obrębie formy prac, używanych materiałów czy złożoności założeń.

Wiele z prac, głównie z początku tego okresu ma wyraźnie obiektowy charakter. Mam tu na myśli zarówno część prac płaskich opisywanych w sensie materiałowym jako akryl na PCV lub szkło akrylowe, jak i prace przestrzenne, które pomimo dynamicznych składowych są pracami zamkniętymi i których granice są wyraziste. Są eksponowane w przestrzeni ale nie przenikają się z nią, delikatnie wchodzą z nią dialog. Pobierają z otoczenia np. światło i kolor, reagują na ruch które jak w kalejdoskopie przez czas trwania ich oddziaływania współtworzą rzeźby. Formy ekspozycji tych prac zdają się potwierdzać moją ocenę. Mam na myśli ramy i ekspozytory, które wyodrębniają prace z otoczenia określając tym samym ich granice (zauważyłam je na kilku fotografiach). Eksponowane często na kubikach czy w ramach przyjmują formę obiektów. Bardzo estetycznie opracowane i precyzyjne wykonane posiadają znamiona prac projektowych, modeli czy wręcz prototypów. Przywołuję prace, które w zasadniczej części powstały w czasie pobytu artysty w Chinach, a do zbudowania których Bartłomiej Węgrzyn używał szkła akrylowego, PCV, pleksiglasu i farb.

Prace te są bardzo atrakcyjne wizualnie. Pełne koloru i światła, współczesnych materiałów, które realizują założone przez rzeźbiarza poszerzanie granic rzeźby (w tym wypadku w zakresie materiałowym). Linia, bryła, miękkości i zdecydowane cięcia zbierają światło które je prześwietla, buduje na nowo bryłę cieniem i odbiciami . Tak zbudowane rzeźby są procesualne, zmienne, uwarunkowane zmianami w galerii i poza nią. Słońce, przechadzający się po wystawie ludzie, otwierane drzwi dopełniają rzeźby coraz to nowymi elementami. Formują, a nie formują ją. To żywa materia, bardzo czuła na impulsy płynące z otoczenia w tym rozumieniu wiążąca się z przestrzenią, sycąca się impulsami z niej płynącymi. Czułość na bodźce zewnętrzne jest wyzwana przez właściwości materiału, jego gładkość i elegancję. Odnoszę się w tym przywołaniu m.in. do prac tytułowanych „Untitled „ z 2012 roku, a prezentowane na wystawie w 501 Organhaus Art. Space w Chongqing w Chinach, których atutem jest zmienność i reagowanie na sygnały z otoczenia . Światłoczułość. Trochę jak w lustrzanych pracach Anish Kapoor'a czy balonowych Jeff'a Koons'a. W 2014 roku Bartłomiej Węgrzyn zbudował rzeźbę „ Wave after wave” która w dokumentacji dokonanej jest zaprezentowana trzema fotografiami. Unaocznili mi one w wyrazisty sposób oddziaływanie na jego prace koloru pochodzącego z zewnętrznych źródeł. Dzięki nim do elementów które „współtworzą” rzeźby Doktoranta dopisuję sposób zdecydowany też kolor który podobnie jak światło wychwytywane jest przez pracę z otoczenia. Monochromatyczna praca w bardzo czytelny sposób dopełnia się odbijanym w niej kolorem. Żywość tkanki rzeźbiarskiej ilustrują też trzy różne możliwości ekspozycyjne: na ekspozytorze, bez podstawy i ustawiona na metalowym transporterze. Ta ostatnia przywołana prezentacja jest już działaniem łączącym pracę z miejscem . Ujęciem sytuacyjnym. Analizując dokumentację prac (mam nadzieję że właściwie odczytuje to potrójne zestawienie) zauważam wyrazistą zmianę w działaniach Bartłomieja Węgrzyna. Powoli rozbudowuje się paleta materiałowa. Elegancję szklanych czy pleksiglasowych elementów zastępuje chropowatość i zwyczajność np. płyt MDF czy sztucznej trawy. Wiele z używanych do ich zbudowania elementów potrafimy nazwać, znamy ich pierwotne zastosowania. Chwilami mam wrażenie że są fragmentami wykadrowanych zdarzeń dziejących się obok. Wycinkami rzeczywistości przeniesionymi w przestrzeń galerii. Ale po chwili stwierdzam że wiele elementów jest na stałe powiązanych ze sobą, że to nie przypadek tylko wybór Bartłomieja Węgrzyna. Wykreowane przez niego zestawienia elementów naszej codzienności. I w tym momencie zaczyna się gra ze znaczeniami, przywołaniami, wiedzą i emocjami. Zaczynam odczuwać, że artysta próbuje użyć moje doświadczenie i odczuwanie świata do aktywnego odbioru jego prac. Zainspirować nagromadzeniem elementów, zaskakujących połączeń. Uczynić mnie aktywnym i kreatywnym odbiorcą stymulując do uruchomienia własnych myśli i przywołań. Uzbrojona w tą wiedzę podążam za historiami zapisanymi w elementach budujących następne prace i zaczynam tworzyć swoją historię wyzwoloną zestawieniami Bartłomieja Węgrzyna.

W kolejnych pracach powstających po 2015 roku Bartłomiej Węgrzyn coraz silniej wiąże je z miejscem, odchodzi od podstaw je eksponujących. Pozwala im prowadzić dialog z miejscem w które je wpisuje, ale też rozpełznąć się czy też rozsypać w zawłaszczanych przestrzeniach, nawet jeśli je opisuje jako rzeźby, a nie instalacje tak jak w przypadku prac tworzących pracę doktorską. To ich

wieloelementowość i złożoność sprawiają, że zespalają się one silniej z przestrzenią ekspozycyjną.

Konsekwentną kontynuacją tego wątku w twórczości rzeźbiarza jest cykl czterech prac przygotowany w latach 2019-2020 przez Bartłomieja Węgrzyna na okazję doktoratu noszący tytuł „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni”, który składa się z czterech autonomicznych obiektów: instalacji rzeźbiarskich: „Midnight in A Perfect World” i „Roadside Picnic”, prac rzeźbiarskich: „Journeyman”, „Floating Museum”. Spójnych stylistycznie, inspirowanych tytułami już istniejących utworów.

Cykl „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni” został skonstruowany przy wykorzystaniu dwóch ważnych dla artysty elementów opisanych szczegółowo w towarzyszących pracom tekstach; koncepcji *formułowania przestrzeni* w sensie ideowym i budowaniu nowej rzeczywistości z istniejących już jej wycinków w sensie formalnym, zapożyczonej przez Bartłomieja Węgrzyna z obszaru muzyki, którą można też przyrównać do wywodzącej się z filmu techniki *found footage*, budujących nowy film ze skrawków filmów wcześniej stworzonych, która na dobre zakorzeniła się w obszarze sztuk wizualnych. Bartłomiejowi Węgrzynowi było jednak bliżej do skojarzenia własnych działań z dźwiękiem co jest naturalną konsekwencją jego zainteresowań, a tym samym oryginalnym, autorskim zapożyczeniem. Tytuł pracy doktorskiej też w części zapożyczony wywodzi się w części od tytułu albumu muzycznego autorstwa „Endroducing...” DJ Shadow. Podobnie jak jedna ze składowych pracy doktorskiej „Midnight in A Perfect World”. Kolejne tytuły prac tworzących cykl doktorski nawiązują do tytułów filmów, utworów muzycznych i powieści. Bartłomiej Węgrzyn podkreśla związki tytułów prac z ich pierwowzorami i kieruje nas za ich pomocą w stronę macecznych dzieł w interpretacji i rozszyfrowywaniu światów przywoływanych w jego pracach.

Ważnym elementem pracy doktorskiej Bartłomieja Węgrzyna jest wspomniana już wcześniej czytelną i dobrze skonstruowaną jej część pisemną. Rozprawa nie tylko dopełnia pracę artystyczną bardzo obszernymi i detalicznymi opisami prac składających się na nią, ale jest w dużej części rozwinięciem koncepcji *formułowania przestrzeni*, która leży u podstaw prac realizowanych w ramach rozprawy doktorskiej. Wyznacza również ramy działalności artystycznej i badawczej prowadzonej przez Doktoranta w ostatnich latach. Przedstawia tło i obszary działań artystycznych bliskie jego poszukiwaniom. Ważnym wątkiem tej odautorskiej prezentacji jest uzasadnienie dla wykorzystywania formy artystycznej wypowiedzi skorelowane z dynamiką technologiczną naszych czasów i bogactwem materiałowym. Ich wielość i chwilowość inspirują Węgrzyna. Sięga po materiały przemysłowe, gotowe przedmioty o łatwych do zidentyfikowania przez odbiorców ich pierwotnych funkcjach. Dostrzega siłę łączenia ze sobą różnych materiałów i uruchamiania u odbiorcy różnych wspomnień zmysłowych. W części prac tworzących zestaw doktorski wykorzystuje również światło emitowane przez neony LED, które zaczynają dominować nad delikatnymi rozświetlonymi zewnętrznymi źródłami światła pleksiglasowymi i szklanymi taflami. Choć muszę przyznać, że na dokumentujących prace fotografiach te rozświetlone i „rozgrzane” elementy budują nierzeczywistą aurę. Wprowadzają

nową jakość dotychczas niewykorzystywaną w pracach Węgrzyna. Są również wyróżnikiem formalnym zestawu prac powstałych w ramach doktoratu.

Wysoko oceniam efekty badań artystycznych mgr Bartłomieja Węgrzyna unaocznione w dziele i towarzyszącej mu refleksji, a zawarte w pracy doktorskiej pt. „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni” Obie części pracy są ważnymi elementami budującymi język wypowiedzi Doktoranta. Oba elementy stymulują się na wzajem. Zarówno praca artystyczna będąca kolejnym punktem na drodze formułowania się odpowiedzialnego i świadomego komunikowania się z odbiorcą, jak i część pisemna pracy obrazująca świadomość doboru środków tej komunikacji. „Malowniczość” prac to tylko jeden z elementów, wyprzedzający następne, nie tylko estetyczne doznania. Jeśli poprzestaniemy tylko na jej dostrzeżeniu zatrzymamy się w pół drogi. Jeśli pójdziemy drogą wskazaną przez rzeźbiarza wejdziemy w obszary w których ścierają się nasze przywołania, wspomnienia i wyobrażenia. Nie na darmo Bartłomiej Węgrzyn przywołał za sprawą tytułów złożone dzieła muzyczne lub w „Roadside picnic II” pełną niepokoju powieść, a za jej pośrednictwem film o przekraczaniu zabronionej strefy i odcięciu jej od świata zewnętrznego, bo mogą stać się one początkiem drogi w którą wciąga nas dwupoziomowa praca. Stajemy się już nie tylko biernymi obserwatorami ale jeśli podejmiemy przewidzianą przez Bartłomieja Węgrzyna rolę to możemy się stać uczestnikami pracy i sytuacji stworzonej przez niego. Ja podążając za tytułem, pamiętając film „ Stalker” Andrieja Tarkowskiego nawiązującego do powieści braci Strugackich dostrzegam dwa światy w tej dwupoziomowej kompozycji, jeden idylliczny choć sztuczny ze sztuczną trawą drugi pełen napięcia i niepokoju choćby za sprawą napiętej nylonowej liny. Czy taka była intencja artysty, czy ona jest istotna w tej sytuacji. Czy moja droga, moje odczytywanie tej pracy jest zgodne z założeniem artysty? Nie wiem, ale moja aktywność odbiorcy powiodła mnie w stronę wrażeń wywołanych magią filmów Tarkowskiego. Kolejne prace zestawu doktorskiego mają też podobną siłę, mogą nas przenieść w wywołane tytułami obszary. Są bardzo atrakcyjnie wizualnie ale wnoszą też wiele nowych rozwiązań materiałowych bliższych nam w swojej zwyczajności i rodowodzie zaczerpniętym z kultury masowej np. konstrukcje stalowe, gąbki do makijażu, elementy rodem ze sklepów sieci IKEA, płyty MDF i ze klejki, klipsy montażowe, rurki neonowe, sztuczna trawa opracowane i połączone przez Bartłomieja Węgrzyna zyskują nową jakość podniesione do rangi komponentów rzeźb. Obiektów, które są zbiorem precyzyjnie opracowanych elementów skomponowanych, zagęszczonych, których pochodzenie jest w większości nam znane ale częsta dynamika tych ustawień gubi ich pierwotne sensy i zaciera znaczenia i pierwotne funkcje. W dynamicznych płątaninach prac „Journeyman” i „Floating Museum” czytelny jest na pewno tytuł, który tak jak „Roadside picnic II” może nas poprowadzić w rejony źródeł zapisanych w nich treści. To od nas zależy czy jesteśmy gotowi na aktywny odbiór tych prac, czy pójdziemy drogą zbudowaną przez artystę.

Praca doktorska Bartłomieja Węgrzyna jest znaczącym krokiem w jego rozwoju i artystycznym dojrzywaniu. Przywoływane elementy charakteryzujące jego drogę artystyczną, a później prace przygotowane w ramach pracy doktorskiej wskazują rozwój artysty na wielu płaszczyznach, począwszy od zestawienia formowanie – formułowanie. Formowanie w pracach z początku jego zmagania z przezierną

materia z czasem zastąpiło formułowanie. Estetyczne szklane i pleksiglasowe materie zastąpiły materiały użyteczne z silnymi odniesieniami do naszych czasów. Malarskość płaskich kolorowych rozmalowanych szkielek akrylowych zastąpiły kolorowe przestrzenne kompozycje rozświetlone neonami czyniącymi kolor nierzeczywistym. Zmienność prac pod wpływem czynników zewnętrznych zastąpiła procesualność rozumiana jako aktywny odbiór prac. Poszerzanie granic rzeźby, początkowo materiałowe dopełniła aktywna forma jej odbioru. Interesującym jest również wykorzystanie przez Bartłomieja Węgrzyna przy tworzeniu dzieła wizualnego samplowania. To niektóre z wielu zmian jakie wydarzyły się w jego twórczości na przestrzeni blisko dwunastu lat jakie upłynęły od ukończenia studiów na Wydziale Rzeźby krakowskiej Akademii i które zaistniały w przygotowanej przez Bartłomieja Węgrzyna rozprawie doktorskiej. Te transformacje zaświadcza o naturalnej potrzebie rozwoju własnych działań i towarzyszącej im refleksji dotyczącej tych działań właśnie. To ona zawiodła Bartłomieja Węgrzyna w rejony zbudowane na dużej samoświadomości. Dostrzegam wyjątkowość, aktualność i złożoność podjętych wątków. Poszukiwanie dróg komunikowania się z odbiorcą. Czy wykorzystywane przez Bartłomieja Węgrzyna środki są właściwe aby rozmowę ze współczesnym odbiorcą prowadzić? Może atrakcyjność wizualna jego prac to sprawi.

Po zapoznaniu się z rozprawą doktorską pt. „...Endroducing. Formułowanie przestrzeni” mgr. Bartłomieja Węgrzyna z przekonaniem wnioskuje o nadanie mu stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki. Powyższy wniosek formułuję w świetle sformułowanych powyżej ocen. Uważam, że przygotowana przez Bartłomieja Węgrzyna rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego, a dopełniająca ją część teoretyczna zaświadcza, że posiada on ogólną wiedzę teoretyczną w reprezentowanej dyscyplinie.

Katarzyna M. Infanier